

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЈЕШТАЈ

*о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске
дисертације*

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Комисија за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације „Инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење“ кандидата mr Мустафе Џафића.

Наставно – научно вијеће Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци на сједници одржаној 15.09.2016. године донијело је Рјешење бр. 07/3-1620-23/16 којим је именовало Комисију за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације „Инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење“ кандидата mr Мустафе Џафића.

Комисија радила у саставу:

1. Проф. др Миле Илић, редовни професор за у же научне области Општа педагогија, Дидактика и Методика разредне наставе, Филозофски факултет, Универзитет у Бањој Луци, предсједник
2. Проф. др Бране Микановић, ванредни професор за у же научну област Општа педагогија, Филозофски факултет, Универзитет у Бањој Луци, члан
3. Проф. др Златко Павловић, ванредни професор за у же научну област Општа педагогија, Филозофски факултет, Универзитет у Источном Сарајеву , члан

Састав Комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив у же научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

- a) Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;

Кандидат, mr Мустафа Џафић, рођен је 24.09.1973. године у Мостару, гдје је

завршио основну и средњу школу.

Образовање:

1. Педагошка академија у Мостару 1997 – 1999 (наставник исламске вјеронауке)
2. Наставнички факултет у Мостару 2000 – 2004 (професор педагогије)
3. Наставнички факултет у Мостару 2009 – 2015 (магистар педагошких наука)

Тема рада: „Комуникација у настави и успјех ученика у учењу“

Кретање у служби:

1. Наставник исламске вјеронауке од 1998 до 2004. године у Другој основној школи у Мостару.
2. Од 2004 до 2009. године педагог у Другој основној школи у Мостару.
3. Од 2009. године директор основне школе „Мустафа Ејубовић – Шејх Јујо“ Мостар.
4. Од школске 2004/2005. године професор педагогије и дидактике у Карађозбеговој медреси у Мостару.
5. Предсједник скупштине Удружења педагога ХНК-а од 2005. године.
6. Предсједник Удружења директора основних школа у ХНК-а од 2010 до 2014. године.

Током рада присуствовао на више различитих семинара:

- цертификат у инклузивном образовању - једногодишњи семинар (обука за наставника у инклузивном одјељењу)
- произведен у стручно звање савјетник за педагоге од стране Министарства образовања, науке, културе и спорта ХНК-а
- цертификат у инклузивном образовању - шестомјесечни семинар
- цертификат у инклузивном образовању (дислексија, дисграфија, дискалкулија)
- цертификат „Демократија и људска права“
- потврда о учешћу у пројекту „Партнерство између школе и породице“
- увјерење о учешћу на тренингу „Образовање за друштвену правду“
- цертификат на тренингу „Демократски школски менаџмент“
- реализација пројекта – 40 радионица за родитеље „Потицјано родитељство“
- цертификат „Савјетодавно-педагошки рад наставника с родитељима“
- цертификат о завршеној напредној обуци за методологију усмјерена на дијете
- учешће у реализацији пројекта Вијећа Европе и Европске уније за 7 држава југоисточне, где су учествовале 3 основне школе из БиХ, а једна од њих је била школа Мустафа Ејубовић – Шејх Јујо.. У склопу пројекта био је у студијској посјети школама у Њемачкој, Француској, Белгији, Луксембургу и Данској.
- завршени једногодишњи семинар: "Управљање у школи, управљање и организација рада у школи" X33
- један је од организатора и водитељ лјетних школа за ученике основних школа у "МОСТ" у организацији Културног центра "Краљ Фахд" Мостар (2006-2009)
- завршени једногодишњи семинар "Укључивање у образовању"/"Инклузија у образовању" у организацији Педагошког завода (водитељица др Садета Зечић)
- судионик Међународног семинара "Образовање за мир" (ЕФП), Фојница (септембар 2008), Јахорина (фебруар 2009) - водитељ семинара проф. др Danesh, B.

(Канада), проф.др. Clark, S (САД).

б) У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

Објављени радови:

1. Инклузивност основне школе – ставови наставника и ученика о инклузији, Нови муаллим, Сарајево, 2015, бр. 63, стр. 73-78. (**научно-истраживачки рад**)
2. Претпоставке за успјешно инклузивно образовање, Зборник радова треће међународне конференције у Тузли, 2015, бр. 1, стр. 363-372. (**научно-истраживачки рад**)
3. Комуникација у настави, Дидактички путокази, Зеница, 2015, бр.72, стр. 36-42. (**научно-истраживачки рад**)
4. Комуникација и учење у квалитетној школи, Наша школа, Сарајево, 2016, бр.74/244, стр. 57-70. (**стручни рад**)

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

а) Значај истраживања:

У обrazloženju aktuelnosti teme doktorske disertacije posebno je naglašeno da inkluzivnost osnovne škole, ali i cijelokivotno učenje, uticaju na cijelokupan bapspitno – obrazovni rad škole. Inkluzivnost osnovne škole odnosi se na cijelokupan vaspitno – obrazovni proces, odnosno na obrazovanje sve djece i mладих људi без обзира na bilo kakve razlike. Inkluzivnost pomaze školama da na podsticajem i koristanjem kreiraju što bolje uslova za vaspitno - obrazovni proces, koji će doprinijeti svim učesnicima vaspitno-obrazovnog procesa u kojem će učestvovati zaposljenici u školskoj upravi, učenici, roditelji, kao i drugi članovi lokalne zajednice. Inkluzivnost osnovne škole dopriniće: jednakom uvažavanju svih učenika i zaposljenika, promjeni školske kulture i prakse, smanjivanju препreka za učenje i učenje, unapređenju škole za sve učesnike vaspitno – obrazovnog rada. Plaćanje i programiranje vaspitno - obrazovnog rada za učenike sa posebnim potrebama su uviјek, ili skoro uviјek individualni. Inkluzivni naставnik treba biti spreman prihvati razlicitosti u svom odjeleњu, biti spreman i sposobljen da rad u odjeleњu organizuje tako da svim učenici stvarno učestvuju u procesu učenja i iskuše osjećaj uspjeshnosti prema svojim mogućnostima u interesovima, biti spreman raditi kao član tima, a ne kao individualista, tako da se uviјek strucno usavršava.

Potreba za ovakvim istraživanjem pokazuje se u činjenici da se u razvijenom svijetu sve više stavlja akcenat na inkluzivno obrazovanje učenika, ali i sposobljevanje učenika za cijelokivotno učenje, pa tako i na vaspitno – obrazovni proces od kog зависи inkluzivnost osnovne škole, kao i sposobljevanje učenika za cijelokivotno učenje. U našem vaspitno - obrazovnom sistemu ovom pitanju malo ko je posvećiva posебnu pažnju. Naучna istraživanja, студије, teorijske расправе о inkluzivnosti škole i sposobljevanju učenika za cijelokivotno učenje kroz osam

компетенција цјеложивотног учења које је усвојила Европска Унија, још увијек нису цјеловито сагледане. Унапређењу васпитно - образовног процеса у инклузивној школи истовремено доприноси и оспособљавању ученика за цјеложивотно учење, а то не само да је кључ успешности наставе, него је један од развојно - стратешких циљева и приоритетних задатака савремене школе.

Актуелност и значај концепције о цјеложивотном учењу и инклузивности има посебну вриједност у нашим актуелним друштвеним збивањима. Школа је, као дио система, на удару многих брзих и неочекиваних промјена које захтијевају њено организационо, а и професионално развијање.

Савремена школа тражи промјене у схватању улоге и позиције свих учесника васпитно – образовног процеса. Један од најзначајнијих циљева савремене школе јесте оспособљавање ученика за цјеложивотно учење. Да би се овај циљ остварио неопходно је анализирати све аспекте рада у школи. Један од њих је и инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложивотно учење. Инклузивност основне школе односи се не само на стварању оптималних постигнућа развоја дјетета с посебним потребама, већ и на стварању окружења у ком ће свако дијете остварити своје пуне потенцијале. „Инклузивност школе је педагошко – хуманистички реформски покрет који тежи за достизање пуне равноправности сваког дјетета и обезбеђивању таквих услова у школи који ће омогућити оптималан развој у складу са његовим могућностима“ (Кресо, 2003). Стварање инклузивности огледа се у сагледавању и разумјевању улоге наставника у инклузивној школи, нових захтјева, могућности, изазова, етичких питања педагошке праксе, афирмацији богаства различитости индивидуалних особитости и потреба. Оспособљеност ученика за цјеложивотно учење подразумјева оспособљеност сваког појединца за самостално усвајање знања, вјештина и способности. Кључне компетенције цјеложивотног учења представљају преносиви пакет знања, вјештина и ставова које су неопходне сваком појединцу за лично испуњење и развој, инклузију и запошљавање, оне су предуслов за адекватну оспособљеност за рад и перманентно учење (Раичевић и др., 2006).

Потреба за оваквим истраживањем показује се и у чињеници да се у развијеном свету све више ставља акценет на промјењену улогу школе, промјењену улогу наставника и ученика која се огледа у томе да наставници и ученици у свакодневном раду настоје да створе инклузивно окружење за све ученике, те да наставници у свом раду са ученицима настоје ученике оспособити за цјеложивотно учење.

Разлог за истраживање ове проблематике јесте актуелност овог проблема. Иако се у већини наших школа у задње вријеме настоји створити инклузивно окружење за ученике, као и оспособљавање ученика за цјеложивотно учење, још увијек није риједак случај да поједини наставници сматрају да сви ученици не требају бити укључени у редовну основну школу, односно да сви ученици који имају одређене сметње и потешкоће требају се уписивати у специјалне основне школе.

Ако уистину желимо да се у школи ученици осјећају прихваћеним, одговорним и уваженим личностима, онда је нужно створити инклузивно окружење за све ученике које је прилагођено свим ученима. Резултати до којих ћемо доћи у току

истраживања имаће практични значај и моћи ће се користити у унапређењу вaspитно - образовне праксе у савременој школи. Из наведеног можемо видјети да је проблем истраживања ове тематике имао свој научни теоретски, практични и друштвени значај.

б) Преглед истраживања;

Оправданост приступа овом истраживању, поред осталог, је и у томе што је већина досадашњих истраживања старијег датума. Ранија истраживања дала су велики допринос расвјетљавању важности инклузивног образовања, а циљ нашег истраживања је расвјетљавање међузависности инклузивности основне школе и оспособљености ученика за цјеложivotно учење. Досадашња истраживања указују да наставници из земаља у којима је инклузија законски прописана имају позитивније ставове од наставника из земаља у којима инклузија није законски прописана. Такође, из досадашњих истраживања видимо да наставници из редовних државних школа још нису у потпуности прихватили мишљења о неопходности укључивања свих ученика у редован вaspитно - образовни процес.

Спремност наставника да прихватају ученике са посебним потребама, надарене ученике, ученике који долазе из различитих социо – економских прилика, познавање и анализу њихових ставова, налазимо у многим истраживачким радовима (Ковачевић: 1979, Левандоски: 1982, према: Мустаћ и Вицић, 1996). У истраживањима Киша и Главаш (1999) наводе да су ученици са менталном ретардацијом, у контексту социјалне адаптације и инклузивног образовања у редовним школама, постигли резултате као и они ученици који су били у специјалним школама.

Према истраживањима Левендоског (1982) по питању инклузивног образовања исте ставове су исказали наставници из редовних али и специјалних школа. Истраживање које провео Save the Shildren, показују да само 24 % наставника сматра да је школовање неотуђиво право сваког дјетета (Хрњица: 2007). Велики број аутора са наших простора, истраживао је ставове наставника према ученицима са посебним потребама и њиховој едукацији и интеграцији у редовне школе. Већина испитаних наставника показала је неповољне ставове према ученицима са посебним потребама (Секулић - Мајурес: 1983, Станчић и Мајовшек: 1982, Стевић и Вуковић: 1997). Истраживање Миле Илића (2009). подразумјевало је испитивање дејства интерактивног стручног усавршавања наставника на унапређивање професионалних компетенција наставника за извођење инклузивне наставе, те утврђивање образовно – вaspитних ефеката инклузивне разредне наставе. Истраживање је проведено на подручју бањалучке регије, на узорку од 114 наставника разредне наставе и то 58 у експерименталним школама и 56 у контролним школама. У узорку ученика В разреда, било је 208 ученика и то 104 ученика у експерименталним одјељењима и 104 ученика у контролним одјељењима. Резултати до којих се дошло након реализованог двофазног експеримента обучавања наставника у извођењу инклузивне разредне наставе српског језика у V разреду основне школе су:

- на финалном испитивању установљено је да су наставници показали статистички значајно виши ниво педагошких, психолошких, дидактичких и

методичких компетенција за извођење инклузивне наставе, након интерактивног стручног усавршавања које је проведено током једног полуодишта,

- на финалним испитивањима утврђено је да су ученици експерименталних одјељења, партиципирајући у инклузивној настави српског језика, постигли статистички значајно боље резултате од ученика контролних одјељења у брзини читања у себи, разумијевању прочитаног текста, писменом изражавању, вербалној креативности и мотивацији за учење.

У свом емпиријском раду Тања Станковић Јанковић (2012) истраживала је колико су релевантне међузависности између тога како ученици вреднују учење учења и њихових емоција. Истраживање је проведено на узорку од 911 ученика VII, VIII и IX разреда, те ученика I, II и III разреда средњих школа. Истраживања су показала да на ефикасност наставе утичу бројни фактори, а посебно начин организовања процеса наставе, образовни садржаји, личност наставника, индивидуалне карактеристике ученика, подршка ученикове породице, претходни резултати у школском учењу.

У истраживању Татјане Михајловић (2013) о оспособљености ученика за самостално учење и образовно - васпитна постигнућа, које је провела на узорку од 324 ученика осмог разреда основне школе, говоре о неопходности перманентног стручног усавршавања наставника, о неопходности растрећења програма и квалитетније распоређивање програмских садржаја, издвајању трајно вриједних способности знања и умијећа, потреби да се исходи учења помјерају ка вишим когнитивним процесима и захтјевима.

У свом раду Бригита Тадић (2015) бавила се теоријским анализама о цјеложivotном учењу. Истраживање које је провела Раичевић и сарадници (2015) у Црној Гори на узорку од 692 наставника и 847 ученика, са циљем испитивања стања и потреба у црногорском систему образовања у области кључних компетенција цјеложivotног учења.

У истраживањима које је провео Институт за друштвена истраживања у Загребу жељело се утврдити у којем степену хрватски основношколци имају развијена знања, вјештине и ставове који се налазе у основи тих компетенција, те добити сазнања о подршци коју ученици добивају у свом развоју од наставника, школе и образовног система уопште. Надаље, пројектом су се жељеле утврдити специфичне потребе које наставници и школе имају у случају увођења наведених компетенција у хрватско основно школство. Истраживање је проведено у 25 основних школа у Хрватској. На темељу проведеног истраживања дошло се до закључка да су потребе наставника и ученика за новим смјерницама и приступима у развоју цјеложivotног учења изразито горуће. Истраживање јасно указује на потребу организирања ефикасних и прикладних програма за развој компетенција цјеложivotног учења у основним школама Хрватске (Јокић, 2006).

У досадашњим истраживањима подручја која су обрађена су подручје инклузије, инклузије у настави, оспособљености ученика за самостално учење, учење учења и емоција у настави, а оно што је важно и што је остало отворено је повезаност између инклузије и оспособљености ученика за цјеложivotно учење.

Претпостављамо да ћемо овим радом проверити колико су данас наше школе инклузивне, каква је оспособљеност ученика за цјеложivotно учење, те да ли постоји повезаност између инклузије и цјеложivotног учења.

Поједини аутори су теоријски образлагали и интерпретирали или инклузију основне школе или цјеложivotно учење (Левендошки Д., Хрњица, С., Кунстманн А., Михајловић Т., Раичевић С. и др.), тј. али нама није било доступно ни познато ниједно дјело, ниједан истраживачки рад који је третирао ову проблематику у цјелости и који се односи на инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење.

в) Радна хипотеза са циљем истраживања;

У току теоријског проучавања у оквиру пројекта докторске дисертације утврђено је да је инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење од изузетног значаја за васпитно – образовни процес. У оквиру изrade пројекта докторске дисертације дефинисани су основни појмови о инклузивности школе, цјеложivotно учење, те наведене и образложене компетенције цјеложivotног учења. Кандидат се одлучио за захтјевно истраживање које се односи на утврђивању колико је школа инклузивна, те колико су ученици оспособљени за цјеложivotно учење кроз осам компетенција цјеложivotног учења.

Педагошка пракса показује да постоје разлике у успјеху ученика које су одраз оспособљености, односно припремљености ученика за цјеложivotно учење, да су повезане са интелектуалним способностима ученика, као и од инклузивног окружења које влада у школи. Проблем овог истраживачког рада биће утврђивање инклузивности школе, оспособљености ученика за цјеложivotно учење, те да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузије и цјеложivotног учења ученика.

У теоријском утемељењу и методолошкој усмјерености истраживања, посебна пажња ће се посветити процјенама ученика о инклузији у редовној основној школи, њиховој процјени у ком степену су школе инклузивне, испитивању у којој мјери су ученици оспособљени за цјеложivotно учење. Предмет истраживачког рада јесте проучити, истражити и образложити процјену испитаника о нивоу инклузивности основне школе (натпросјечан, просјечан, исподпросјечан ниво инклузивности основне школе), тј. о томе који степен они доживљавају, прихватају, остварују, у којој мјери су ученици оспособљени за цјеложivotно учење, те да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности основне школе и цјеложivotног учења ученика. У овом раду кандидат ће настојати да се користи научним радовима који су му били доступни, а који ће бити релевантни за наведено истраживање.

Полазећи од назначеног проблема, циљ истраживања је: Установити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење.

С обзиром на дефинисани проблем и одређени циљ, кандидат је поставио следеће задатке истраживачког рада:

1. Утврдити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности

- школе и оспособљености ученика за комуникацију на матерњем језику,
2. Истражити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за комуникацију на страном језику,
 3. Установити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и математичке писмености ученика,
 4. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и информатичке (дигиталне) писмености ученика,
 5. Утврдити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за компетенцију учи како се учи,
 6. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за међуљудску и грађанску компетенцију,
 7. Установити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за компетенцију културног изражавања,
 8. Утврдити да ли постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и развијености креативно – продуктивне компетенције ученика.

Хипотезе истраживања

На основу дефинисаног проблема, циља и задатака истраживања, главна хипотеза гласи: „Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за целожivotно учење”.

На основу дефинисане главне хипотезе, постављене су и посебне хипотезе докторске дисертације за емпиријско истраживање:

1. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за комуникацију на матерњем језику,
 2. Вјерујемо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за комуникацију на страном језику,
 3. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и математичке писмености ученика,
 4. Очекујемо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и информатичке (дигиталне) писмености,
 5. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за учење како се учи,
 6. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и развијености међуљудске и грађанске компетенције ученика,
 7. Очекујемо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и оспособљености ученика за културно изражавање,
 8. Предпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између инклузивности школе и развијености креативно – продуктивне компетенције ученика
- г) Материјал и метод рада;

Предложеним истраживањем обухватиће се следеће варијабле:

1. Инклузивност
 - Инклузивност основне школе,
2. Целоживотно учење
 - Оспособљеност ученика за целоживотно учење (од 10 биће идентификовано 8 компетенција целоживотног учења),
3. Остале варијабле: пол, школски узраст ученика.

Природа проблема истраживања утицала је на дефинисање варијабли као зависних и независних, а тиме и на избор доминантног истраживачког поступка. Дакле, варијабле су одређиване у зависности од истраживачких задатака.

Скала ајтема Инклузивност основне школе има их 34 и њима се жели сазнати процјена ученика на којем се нивоу инклузивности налазе основне школе које су у узорку овог истраживања (натпрсјечни, просјећни и исподпросјечни ниво инклузивности основне школе). Оспособљеност ученика за компетенције целоживотног учења подразумјева основу компетенција изражену тестовима оспособљености за целоживотно учење кроз осам компетенција целоживотног учења.

Избор метода свих педагошких истраживања, какво је и ово, условљен је екстензитетом и интензитетом предмета истраживања, циљем и задацима истраживања, те изворима теоријске и емпиријске спознаје. Значај и врсту овог истраживања условљавају кориштење више различитих истраживачких метода. За потребе овог педагошког истраживања кандидат је навео да ће користити следеће методе: метода теоријске анализе, дескриптивна метода и сервеј истраживачки метод.

Методом теоријске анализе анализираће се теоријски оквир који се односи на инклузивност основне школе и оспособљености ученика за целоживотно учење. Приликом теоријске анализе, за потребе овог рада, проучит ће сву релевантну педагошку грађу која се на било који начин дотиче предмета овог истраживања. У овом истраживању дескриптивном методом испитаће се и описане појаве инклузивности основне школе и оспособљености ученика за целоживотно учење. Због карактера истраживања, односно због чињенице да се истраживањем жели показати процјена ученика, те чињенице и податке, између остalog ће се прикупљати техникама анкетирања, тестирања, скалирања. Сарвеј метод сматран је веома погодним за испитивање процјена ученика о инклузивности основне школе и примјеном стандардних тестова за испитивање оспособљености ученика за целоживотно учење.

Уз примјену претходно наведених метода у току овог истраживања кандидат ће користити одговарајуће технике истраживања којима ће прикупљати показатеље процјена ученика о испитиваним педагошким појавама.

У овом истраживању кориштene ће бити сљедеће технике:

1. Скалирање
2. Тестирање
3. Статистичке технике обраде прикупљених података.

У раду ће користити стандардизовану скалу процјене о инклузивности основне школе чији су аутори Booth T. и J. Ainscov (2008) објављен је у прилогу књиге „Инклузивна настава“ (Илић, 2009). Скала као показетљ инклузивности основне школе се састоји од 34 ајтема.

У циљу реализације постављеног циља и задатака истраживања као инструменти користиће различите тестове знања и скалере. Неки инструменти су урађени самостално и уз помоћ ментора, док су други одабрани уз помоћ ментора.

1. Скалу процјене ученика о нивоу инклузивности основне школе, аутор (Илић, 2009; стр. 260),
2. Тест оспособљености ученика за комуникацију на матерњем језику (урађен уз помоћ ментора),
3. Тест оспособљености ученика за комуникацију на страном језику (урађен уз помоћ ментора),
4. Тест оспособљености ученика за математичку писменост (урађен уз помоћ ментора),
5. Тест оспособљености ученика за информатичку писменост (урађен уз помоћ ментора),
6. Тест оспособљености ученика за компетенцију учити како учити (урађен уз помоћ ментора),
7. Тест оспособљености ученика за компетенцију културног изражавања (урађен уз помоћ ментора),
8. Тест оспособљености за креативно – продуктивну компетенцију, аутор Миле Илић.
9. Инструменти за утврђивање развијености грађанских компетенција (урађени уз помоћ ментора):
 - 9.1. Тест основних грађанских знања,
 - 9.2. Тест развијености грађанских вјештина и
 - 9.3. Скала процјене грађанских ставова и врлина.

Статистичка обрада података извршиће се кориштењем компјутерског програма SPSS-а. Приликом обраде резултата истраживања примјена статистичких поступака увеико доприноси квалитативној и квантитативној анализи великог броја података који ће се добити у току самог истраживања. Све резултате изражене у фреквенцијама приказаће табеларно, графиконима и дијаграмима, да би презентовани садржаји били прегледнији, јаснији и сликовитији.

д) Научни допринос истраживања.

Научни значај истраживања односи се на разраду и провјеру теоријских поставки за даље проучавање ове области. Будући да је један од циљева образовања пружити дјеци што квалитетније образовање, упознавање о оспособљености школе за инклузивно образовање, за стварање инклузивног окружења, као и оспособљености ученика за цјеложivotно учење, дат ће податке који се могу

користити ради постизања што бољих резултата у наставним и ваннаставним активностима. Овај рад моћи ће послужити као полазна основа будућим истраживачима који буду проучавали инклузивност основне школе и оспособљености ученика за цјеложivotно учење. Будући да се овим систраживањем претпоставља да у зависности од оспособљености наставника и ученика за инклузивно образовање, као и од припремљености ученика за цјеложivotно учење, зависи успјех ученика у школи према њиховим индувидуалним могућностима и способностима, кандидат ће утврдити у ком су степену ученици оспособљени за цјеложivotно учење у зависности од тог нивоа инклузивности.

Практични значај истраживања огледа се у покушају добивања јасније слике о инклузији, инклузивном образовању, оспособљености школе за инклузивност, као и оспособљености школе да ученике припреми за цјеложivotно учење, а који је резултат цјелокупног васпитно - образовног рада, односно свих учесника наставног процеса. Битно је утврдити у којој мјери су наставници упознати са инклузивношћу и цјеложivotном учењу, да ли и у којој мјери релевантне институције образовања пружају наставницима квалитетно усавршавање, како би постигли боље и квалитетније резултате у раду са ученицима. За будућност сваког друштва од изузетне је важности како се посвећује пажња образовању. Није доволно само декларативно подржавати образовање и додатну едукацију. Неопходно је да се друштвена заједница у већој мјери укључи у рад наших школа и да има увид у резултате које постижу дјеца.

Друштвени значај и допринос истраживачког рада огледат ће се и у сагледавању могућности успостављања инклузивности у свим школама, као и оспособљавању ученика за цјеложivotно учење, развијање демократских односа између ученика и наставника, како у наставним тако и у ваннаставним активностима, да би ученици постизали што боље резултате у школи и да би се у школи осјећали прихваћеним и уваженим члановима друштвене заједнице.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

a) Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;

Кандидат mr Мустафа Џафић има вишегодишње наставничко и организационо-педагошко искуство. Завршио је основни и постдипломски студиј педагогије. Учествовао је као полазник и тренер у бројним семинарима, радионицама и савјетовањима. Објавио је научно - истраживачке радове у којима су запажени резултати о инклузивном образовању у школи.

Приједлог пројекта докторске дисертације кандидата mr Мустафе Џафића на тему: „Инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење”, је оправдан, јер је проблем недовољно истраживан, а научно и друштвено релевантан. Кандидат је успјешно поставио проблем и предмет истаржиавања. На

ним основама конципиран је, операционализован и проведен прикладан и оригиналан методолошки приступ емпиријском истраживању.

Сматрамо да кандидат располаже научним и стручним квалификацијама, те је способан да приступи изради докторске дисертације.

б) Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;

Проучавање и испитивање проблема инклузивности основне школе и оспособљености ученика за цјеложivotно учење, није само важно за унапређивање рада сваког ученика и наставника, него уопште говорећи има изузетан теоријски, практични и друштвени значај. Теоријски значај овог истраживања првенствено се односи на селекцију, критичко вредновање, систематизацију, пројимање и генерализацију резултата различитих (углавном парцијалних) сазнања о инклузивној школи и цјеложivotном учењу, што битно доприноси даљем развоју и бogaћењу педагошке теорије. Резултати проучавања и испитивања инклузивности основне школе, те оспособљености ученика за цјеложivotно учење, доприносе развоју теоријске мисли на подручју школске педагогије и дидактике. Вриједност резултата овог истраживања огледа се у указивању на значајну повезаност између инклузивности основне школе и оспособљености ученика за цјеложivotно учење. Друштвени значај и допринос овог истраживачког рада огледат ће се и у сагледавању могућности успостављања инклузивности у свим школама, као и оспособљавању ученика за цјеложivotно учење, развијања демократских односа између ученика и наставника, како у наставним тако и у ваннаставним активностима да би ученици постизали што боље резултате у школи, да би се у школи осјећали прихваћеним и уваженим члановима друштвене заједнице. Резултати до којих ће доћи у току истраживања имаће практични значај и моћи ће да се користе у унапређењу васпитно-образовне праксе у савременој школи.

в) Мишљење о предложеном методи истраживања:

Избор метода истраживања условљен је екстензитетом и интезитетом предмета истраживања, циљем и задацима истраживања, те изворима теоријске и емпиријске спознаје. У раду ће користити више различитих метода истраживања: метода теоријске анализе, дескриптивна метода и сарвеј истраживачки метод као њена доминирајућа варијанта.

Због карактера емпиријског истраживања, односно због чињенице да истраживањем кандидат жели показати процјену ученика њихове налазе оспособљености за цјеложivotно учење, те чињенице и податке, између осталог ће прикупљати техникама анкетирања, тестирања и скалирања. Сервеј метод је проблемски прикладан, те сматрамо да је кандидат веома добро изабрао методу за испитивање процјене ученика о степену инклузивности школе о инклузивности основне школе и примјеном стандардних тестова за испитивање оспособљености ученика за цјеложivotно учење.

Приједлог пројекта докторске дисертације испуњава све Законом предвиђене и утврђене критерије за овај ниво научног доприноса, па сматрамо да је кандидат

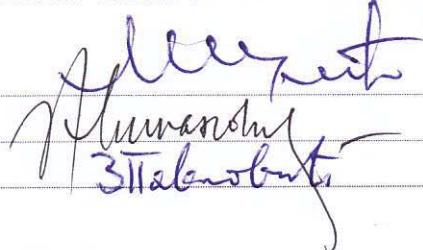
подобан за израду докторске дисертације на подобну тему: „Инклузивност основне школе и оспособљеност ученика за цјеложivotно учење“.

Предлажемо да ментор у изради ове докторске дисертације буде проф. др Миле Илић

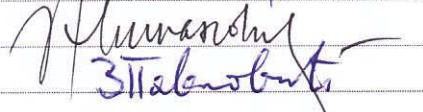
- г) Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.
- д) Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

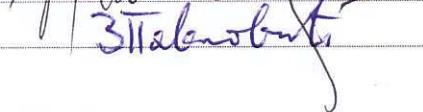
1.

2.

3.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложение, односно разлоге због којих не жели да потпише извјештај.